

Ammatillisen aikuiskoulutuksen kokeilut

Vuonna 1978 valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen aikuiskoulutuksen suunnitteluperiaatteista. Päätös pohjautuu Aikuiskoulutuskomitean työhön (Kom.miet. A29:1971 ja 28:1975). Periaatepäätöksen pohjalta asetettiin aikuiskoulutuksen väliaikainen kehittämisorganisaatio. Tämä ehdotti työnsä päätteeksi mm., että aikuiskoulutuksen edistämiseksi tulisi käynnistää ammatillisen aikuiskoulutuksen kokeiluja. Kehittämisorganisaation työn (Kom.miet. 36:1986) pohjalta ammattikasvatusthallitus laati tammikuussa 1985 ensimmäisen, kymmenkunta kokeiluprojektia sisältävän kokeiluohjelman. Ohjelmaa on tarkistettu sen jälkeen vuosittain. Kokeiluohjelmat on julkaistu ammattikasvatusthallituksen opetussuunnitelmatoimiston OPS-tiedotteina (OPS-tiedotteet 1/85, 1/86 ja 1/87).

Kokeilujen tavoitteet

Kokeilujen tavoitteena toisaalta on "testata" väliaikaisen kehittämisorganisaation (Kom.miet. 36:1986) uudistusesitysten toimivuutta käytännössä. Toisaalta kokeilujen avulla pyritään myös nopeuttamaan ammatillisen aikuiskoulutuksen laajentumista maassamme. Kokeilutoiminnan avulla saadaan säännöllistä palautetta, mikä ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisen tässä vaiheessa on tärkeää.

Väliaikainen kehittämisorganisaatio korosti ammatillisen aikuiskoulutuksen osalta peruskoulutuksen kehittämistä. Niinpä tähän mennessä hyväksytyistä kokeiluista suurin osa on koskenut peruskoulutusta.

Aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteet ovat samat kuin vastaavassa nuoriasteen koulutuksessa, mutta opetusjärjestelyt poikkeavat jonkin verran. Aikuisopiskelu on osapäiväistä (iltalinjat) tai jaksotettua siten, että itseopiskelujaksot ja oppilaitoksessa toteutettavat muutaman päivän lähiopetusjaksot (kurssit) vuorottelevat.

Peruskoulutuksen kokeilujen kautta pyritään

kehittämään järjestelyjä, jotka mahdollistavat työn ohessa opiskelun. Lisäkoulutuksen kokeiluissa pääpaino toistaiseksi on ollut koulutustarjonnan ja kysynnän alueellisessa koordinoinnissa ja koulutuksen suuntaamisessa.

Kaikkien kokeilujen yhteisenä tavoitteena on selvittää

- miten keskiasteen ammatilliseen peruskoulutukseen hyväksytyt opetussuunnitelmia sovelletaan aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa,
- miten opiskelijoiden aikaisemmat suoritukset ja työkokemus arvioidaan ja millä periaatteella ne luetaan hyväksi suoritettavaan tutkintoon,
- miten aikuisopiskelijoiden opintojen ohjaus ja tukiopeus tulee järjestää,
- miten monimuoto-opetusta voidaan käyttää aikuisten ammatillisen koulutuksen didaktisessa ja pedagogisessa kehittämisessä ja
- mitä säädöksiä on muutettava ja mitä ohjeita tarvitaan, että aikuiskoulutusta voidaan joustavasti järjestää kaikissa oppilaitoksissa.

Muista erityisistä selvitystehtävistä on päätetty itse kunkin kokeilusuunnitelman yhteydessä, joista tarkemmin liitteessä.

Suunnittelu

Kokeilut ovat käynnistyneet useimmiten oppilaitosten tai muiden opetusviranomaisten aloitteesta. Lähtökohtana on ollut alueen tai paikkakunnan koulutustarve: a) työelämässä ao. alalla työskenteleviltä on puuttunut alan peruskoulutus tai b) ao. alalla on ollut pula ammattitaitoisesta työvoimasta ja ammatillisen peruskoulutuksen kautta henkilöitä on valmennettu näihin tehtäviin.

Kokeilutoiminta on toistaiseksi ollut hyvin suppeaa. Kaikkia aloitteita ei ole voitu hyväksyä ohjelmaan vähäisten kokeilumäärärahojen takia.

Kokeilun toimeenpanon suunnitteluun ovat osallistuneet oppilaitokset, keskusvirasto ja usein myös alueen elinkeinoelämän edustajat. Jokaiselle kokeiluprojektille on asetettu kokeilutehtävien toteuttamisesta ja tulosten seurannasta vastaamaan kokeilun johtaja, jolla tukeaan on ohjausryhmä.

Kokeilujen kustannukset

Aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen kehittämiseen tähtäävissä kokeiluissa varsinaisen opetus on toteutettu a) oppilaitoksen vakinaisen koulutuksen, b) väliaikaisen ammatillisen koulutuksen tai c) kurssitoiminnan rahoituksella.

Kokeiluihin ei ole voitu palkata päätoimisia henkilöitä, vaan kokeilutavoitteiden edellyttämät selvitykset, seuranta ja raportointi on tehty oman toimen ohella ja niistä on maksettu erillinen korvaus. Opetusministeriö on osoittanut ammattikasvatushallituksen määrärahan, jolla suurin osa kokeilun aiheuttamasta lisätyöstä on korvattu. Osa kokeilun aiheuttamista lisätehtävistä on rahoitettu ammattikasvatushallituksen momentilta. Ensimmäisenä vuonna kokeilusta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi tarkoitettu määräraha oli alle 300.000 mk. Kuluvana vuonna määräraha on 360.000 mk.

Kokeilualat ja ajoitus

Aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen kehittämiseen tähtääviä kokeiluja on ollut käynnissä seuraavilla aloilla:

- Laitoshuoltaja
- Elektroniikka-asentaja
- Kiinteistöhoitaja
- Myyntilinjan merkantti
- Merkantin tutkinnon suorittaneiden kouluttaminen merkonomeiksi
- Työnteknikoiden kouluttaminen teknikoiksi
- Viljelijä

Näiden lisäksi kokeiluohjelmiin on sisällynyt myös

- Kauppaoppilaitosten iltaopetuksen kehittäminen
- Aikuisväestön tietotekniikan perusopetuksen kokeilu
- Aikuiskoulutuksen alueellisen suunnittelun kehittäminen.

Syyslukukaudella 1987 käynnistyvät seuraavat kokeilut.

- Maatilanemännän aikuiskoulutus
- Perushoitajan aikuiskoulutus

Hyväksytyjen kokeilujen ajoitus käy selville alla olevasta kaaviosta.

Projekti	1985	1986	1987	1988	1989
Laitoshuoltaja	-84	—	—	—	—
Elektron. asent.	-84	—	—	—	—
Kiinteistöhoitaja	—	—	—	—	—
Kauppaopp.iltak.	-83	—	—	—	—
Myyntilinjan merk.	—	—	—	—	—
Merkantista merkon.	—	—	—	—	—
Työnteknikosta tekn.	—	—	—	—	—
Viljelijä	—	—	—	—	—
Alueellinen suunnitt.	—	—	—	—	—
Tietotekn. perusopet.	—	—	—	—	—
Maatilan emäntä	—	—	—	—	—
Perushoitaja	—	—	—	—	—
		31.8	30.4	30.7.	30.6
			30.6.		
			30.8		
					30.6
				30.6	
				31.7.	
		30.4			
				31.12	
					31.12

Kokeilujen tuloksista

Tähän mennessä (kevät 1987) on päättynyt vasta kolme kokeilua, joista yhdestä on loppuraportti valmiina. Näin ollen kokeilujen tuloksia ja hyötyä on mahdollista tarkemmin arvioida vasta raporttien valmistuttua. Tässä esitettävät arviot ovat luonteeltaan hajahavaintoja ja pohjautuvat muutamaaan väliraporttiin ja ohjausryhmien kokousaineistoon.

Saatu palautetta on kuitenkin jo voitu käyttää hyväksi valmisteltaessa ammatillisen koulutuksen uuden lainsäädännön edellyttämiä alemmanasteisia säädöksiä.

Opetusjärjestelyt

Kokeilut osoittavat, että edelleen ollaan liiaksi sidoksissa opettajaohitoiseen luokkaopetukseen. Luokkaopetus (muu kuin työnope-

tus) on paaasiassa luennointia. Opiskelijoiden itseopiskeluhaluukkuutta ja -mahdollisuuksia ei riittävästi pystytty ottamaan huomioon. Itseopiskelun ohjaus tosin vaatii sekä opiskelijan että opettajan ”tututtelua”. Muutamissa vertailuissa nimittäin havaittiin, että opiskelijat menestyivät paremmin perinteisellä tavalla opettujen aineiden loppukokeissa kuin itseopiskeluaineiden. Opiskelijat kuitenkin toivovat, että joustavan opiskelun mahdollistavia itseopiskeluratkaisuja edelleen kehitettäisiin.

Oppilaitosten välinen yhteistyö ei ole ongelmatonta. Erilaiset ryhmäkokenormit ja erilaiset palkkionmääräytymisperusteet estävät yhteistyön käytännössä. Erityyppisten oppilaitosten (esim. kirjeoppilaitos ja kauppaoppilaitos) työskentelytapojen yhteensovittaminen aiheuttaa myös hallinnollisia vaikeuksia.

Opiskelun ohjauksen ja tukiopetuksen järjestämisen keinoja ja menetelmiä joudutaan vielä kehittämään, etenkin iltalinoilla. Nyt tukiopetustunnit ovat olleet ennen varsinaisia oppitunteja. Työssä olevat eivät kuitenkaan pääse näille osallistumaan. Oppituntien jälkeen (klo 21:n jälkeen) tukiopetus ei myöskään ole mahdollista. Joissakin tapauksissa on opiskelijoille varattu lauantaina mahdollisuus suorittaa ”rästittäjiä”. Tätä menetystä opiskelijat pitivät erittäin hyvänä.

Pidempikestoisen aikuiskoulutuksen tulo ammatilliseen oppilaitokseen vaatii oppilaitoksen normaalin toimintojen, kuten varasto-, vahtimestari-, monistus-, toimisto- jne. palvelujen, uudelleenjärjestelyjä. Kokeilujen myötä näistäkin on saatu opiksi otettavia kokemuksia.

Opetussuunnitelmat

Periaatteet, joiden mukaan nuorisoasteen koulutukseen hyväksytyt opetussuunnitelmat on sovellettu aikuiskoulutukseen, osoittautuivat oikeasuuntaisiksi. Ongelma ilmeni opetuksen jaksotuksissa, oppiaineiden etenemisjärjestyksessä ja joissakin tapauksissa liian korkeasta tavoitetasosta käytettävissä olleeseen aikaan nähden.

Opiskelun eriyttämismahdollisuudet opiskelijoiden erilaisen lähtötason mukaan kiinteämuotoisessa iltalinoopetuksessa olivat lopulta melko vähäiset. Tämä todettiin varsinkin silloin, kun oppilaitoksessa oli vain yksi iltalinja. Kun oppilaitoksessa oli useampia iltalinoja pienryhmäopetus oli mahdollista.

Muutamit kokeilut opettivat ”kantapään kautta”, miten opetusta ei olisi pitänyt toteuttaa. Opetus aloitettiin näissä liian kiivaaseen tahtiin ja tietopuolisista aineista (esim. matematiikka, fysiikka, teoreettinen sähkötekniikka). Näiden käytäntöön soveltaminen jäi liian monen viikon päähän. Näin ollen opiskelijo-

den oli vaikea muodostaa kokonaiskäsitystä asioista. Käytännön järjestelyjen takia oppiaineet jouduttiin jaksottamaan siten, että samana iltana tai samalla viikolla opiskeltiin useita aineita samanaikaisesti. Opiskelijat olisivat halunneet keskittyä muutama aineeseen kerrallaan.

Opettajien perehdyttäminen

Edellä on jo käynyt ilmi joukko haasteista aikuiskoulutuksen opettajankoulutukselle. Opettajien kokeiluihin perehdyttäminen oli ensisijassa oppilaitoksen vastuulla. Niissä kokeiluissa, joissa opettajat olivat oppilaitoksen vakituisia opettajia, kokeilun tavoitteisiin perehdyttäminen oli helpompaa. Mutta silloin, kun opettaja tuli oppilaitokseen vain vähän aikaisemmin kuin opiskelijat, perehdyttämisessä oli ongelmia. Samanaikaisesti opettajien tuli tutustua sekä keskiasteen ammatillisen peruskoulutuksen periaatteisiin, aikuisten opettamiseen että koulun toimintaan. Aikuisdidaktiikan ja -pedagogiikan täydennyskoulutusta järjestettiin kaikille aikuisopettajille vasta kuukausien kuluttua opetuksen alkamisesta.

Oppimateriaalit

Aikuiskoulutuksessa on käytetty samaa ammattikasvatushallituksen hyväksymää oppimateriaalia kuin vastaavassa nuorisoasteen koulutuksessa, paitsi niissä tapauksissa, joissa kokeilua varten laadittiin itseopiskeluaineistoa. Oppimateriaali ammatillisten aineiden osalta on koettu melko sopivaksi myös aikuiskoulutuksessa käytettäväksi. Joissakin yleissivistävissä aineissa (esim. matematiikka, fysiikka ja kemia) opiskelijat olisivat tarvinneet opiskelun tueksi eriytyvää aineistoa. Selvimmin tämä tuli ilmi, kun opiskelijoiden yleissivistävä pohjakoulutus oli hyvin erilainen. Kansakoulupohjaisille monet termit (fysiikassa, kemiassa, kieliopissa jne) olivat vieraita.

Kierjeoppilaitosten oppimateriaalin käyttö osoittautui ennakoitua hankalammaksi. Aineiston tuottaminen viivästyi aikataulusta. Harjoitustehtävien palauttaminen takaisin opiskelijoille noudatti kirjeoppilaitoksen rytmää, ei ammatillisen oppilaitoksen. Joskus saattoi jopa käydä niin, että opiskelijat joutuivat loppukokeeseen saamatta palautetta harjoitustehtävistään. Täysin toiveidenmukaisesti ei myöskään vielä ole onnistuttu ammatillisen oppilaitoksen itsensä järjestämässä etäopetuksessa.

Muita havaintoja

Tähänastiset aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen kehittämiseen liittyvät kokeilut ovat

osoittaneet, että työn ohessa opiskelu on raskasta, varsinkin iltalinjoilla. Kaikille yhteisen lähiopetuksen (luokkaopetuksen) määrä vaihteli 16—20 h/viikossa. Tämän lisäksi opiskelijoilla oli itseopiskelutehtäviä ja harjoituksia. Raskaimmalta opiskelu tuntui niistä, jotka joutuivat "paikkaamaan" puutteellisia lähtötietojaan ja samaan aikaan etenemään muun ryhmän opetuksen mukana.

Aikaisempien suoritusten ja työkokemuksen perusteella opiskelijat vapautettiin oppimäärän tai kurssin suorittamisesta. Vapautusten määrästä ja niiden vaikutuksista esim. opiskelijoiden työmäärään ei toistaiseksi ole yhteenvetotietoja käytettävissä.

Opiskelijat toivovatkin enemmän joustavia ja todella yksilöllisen etenemisen sallivia opetusjärjestelyjä. Monen mielestä ratkaisun toisi nykyistä parempi opintotuki; sellainen tuki, että edes lyhyeksi ajaksi olisi taloudellisesti mahdollista irrottautua ansiotyöstä ja omistautua pelkästään opiskelulle.

Opettajien työsuhteen ehtoissa ei vielä ole riittävästi otettu huomioon aikuisopiskelun vaatimia uudenlaisia tehtäviä, ts. aikuisopiskelun yksilöllistä ohjausta, itseopiskelutehtävien tekemistä ja korjaamista jne. Opettajat kokivat samoin kuin opiskelijatkin iltatyön normaalin päivätyön ohella raskaaksi, mutta pelkästään iltapetuksesta saatava opetuspalkkio ei riitä toimeentuloon. Kun oppilaitoksissa yleensä on vielä vain yksi iltalinja, keskeisenkin opettajan viikottaiset opetustunnit jäävät melko vähäisiksi (10—12 h/vk).

Projektiesittelyt

Laitoshuoltajan aikuiskoulutus

Oppilaitos

Lahden ammattikoulu

Vastuuhenkilö

Rehtori Anna-Liisa Nurmela, Lahden ammattikoulu

Opiskelu aika

1.1.1985—31.8.1986, n. 2,5 lukuvuotta

Tavoite

Sivulla 36 mainittujen yhteisten tavoitteiden lisäksi kokeilun tavoitteena oli myös kehittää aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen järjestelyä ammatillisessa oppilaitoksessa.

Opiskelijat

Koulutukseen valittiin 14 henkilöä, joista koulutuksen kuluessa erosi 4 henkilöä. Kaikki

opiskelijat olivat naisia. Heidän pohjakoulutuksensa oli kansa- tai peruskoulu. Joillakin oli ammatillisia opintoja. Koulutukseen tullessa he työskentelivät muissa kuin laitoshuoltajan tehtävissä. Koulutuksen päättyessä monella oli jo uusi työpaikka alan tehtävissä.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Opetus toteutettiin väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoituksella.

Lukukausien ajat noudattivat oppilaitoksen normaaleja aikoja. Opetus annettiin neljänä iltana viikossa neljä tuntia kerrallaan.

Opetussuunnitelman pohjana oli keskiasteen ammatilliseen koulutukseen hyväksytty laitoshuoltajan opetussuunnitelma. Kokopäiväopiskeluun pohjautuvaa nuorisosteeneen opetussuunnitelmaa tiivistettiin siten, että opetusta välillisesti palvelevat yleisjakson aineet joko jätettiin kokonaan pois (esim. maatalous) tai niitä tiivistettiin ja yhdistettiin muissa oppiaineissa opetettaviksi. Osa opetuksesta toteutettiin ohjattuna itseopiskeluna, jonka päätteeksi järjestettiin tentti. Liikunnan opetus jätettiin kokonaan pois.

Opettajat

Laitoshuoltajan iltalinjan keskeiseksi opettajaksi palkattiin henkilö, joka ei aiemmin ollut opettanut oppilaitoksissa. Hänen opetustuntiansa määrä vaihteli viikottain 8 ja 12 tunnin välillä. Keskeinen opettaja vaihtui lukukausittain.

Loppuraportti

Loppuraportti valmistuu kevään 1987 aikana.

Elektroniikka-asentajan aikuiskoulutus

Oppilaitos

Äänekosken ammattikoulu

Vastuuhenkilö

Suunnittelija Matti Poutanen, ammattikasvatusthallitus (nykyisin opetusministeriössä). Koulun tasolla kokeilun organisoinnista vastasi opettaja.

Opiskelu aika

1.1.1985—31.12.1986, n. 2,5 lukuvuotta.

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen mukaiset yleiset tavoitteet. Niiden lisäksi kokeilun erityisenä kohteena oli suunnitella opetusjärjestelyt niin, että alan teollisuudessa työskentelevät, vailla peruskoulutusta olevat, voivat suorittaa ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnon.

Kokeilussa selvitettiin myös oppilaitosten välistä yhteistyötä. Yhteistyöoppilaitoksina ammattikoulun kanssa olivat kansalaisopisto ja kirjeopisto. Lisäksi selvitettiin työharjoittelun suorittamista koulutusoppimus pohjaisesti.

Opiskelijat

Koulutukseen valittiin 18 opiskelijaa, joista opiskelun aloitti 16. Näistä ensimmäisen lukukauden aikana erosi 5. Opiskelijat työskentelivät alan teollisuudessa. Suurin osa opiskelijoista on naisia.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Opetus toteutettiin väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoituksella.

Opetussuunnitelman pohjana oli keskiasteen ammatillisen koulutuksen hyväksytyt opetussuunnitelma. Opetus toteutettiin alunperin viitenä iltana viikossa 4 tuntia kerrallaan. Ensimmäisen lukukauden alussa kävi kuitenkin ilmeiseksi, että opiskelun ohjausta ja tukiopetuksen tarvetta oli niin paljon, että yksi ilta viikossa jouduttiin varaamaan tätä varten. Tämä pidensi kokonaisopiskelu-aikaa.

Lukukausien alkamis- ja päättymispäivät poikkesivat ensimmäisenä lukuvuonna nuorten vastaavista, mikä aiheutti hankaluuksia oppilaitoksen muun toiminnan kannalta.

Kansalaistiedon opetuksen itseopiskeluai-neisto ostettiin kirjeopistolta. Itseopiskelun toteutuksesta vastasi oppilaitos itse.

Opettajat

Iltalinjan opettajaksi palkattiin henkilö, joka aikaisemmin ei ollut opettanut oppilaitoksessa. Hänen viikottainen työaikansa vaihteli jonkin verran eri lukuvuosina, keskimäärin se oli 10—14 tuntia viikossa.

Loppuraportti

Loppuraportti valmistuu keväällä 1987.

Kiinteistöhoitajan aikuiskoulutus

Oppilaitos

Rovaniemen ammattikoulu

Vastuuhenkilö

Apulaisrehtori Sulo Mölläri, Rovaniemen ammattikoulu

Opiskelu-aika

Elokuusta 1985 toukokuuhun 1987, 2 vuotta.

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen yhteisten tavoitteiden lisäksi erityisesti selvittää, millä tavoin opiskelijan aikaisempia suorituksia ja varsinkin työkokemusta voidaan lukea hyväksi suoritettavassa tutkinossa. Opiskelijoiksi tiedettiin hakeutuvan henkilöitä, jotka olivat työskennelleet tai parhaillaan työskentelevät jollakin kiinteistöhoitajan ammatin alueella (LVI-, rakennus- tai metalli). Kokeilussa haluttiin selvittää myös vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteistyötä opetuksen järjestämisessä (esim. taide- ja ympäristökasvatuksen järjestäminen).

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Opetus toteutetaan väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoituksella. Kiinteistöhoitajan iltalinjan opetusta järjestettiin oppilaitoksen iltataoston tavan mukaan viitenä iltana viikossa neljä tuntia kerrallaan.

Opetussuunnitelman tiivistämisen pohjana olivat samat periaatteet kuin jo edellä mainitussa kokeilussa. Sen lisäksi tästä kokeilusta jätettiin vieraan kielen opinnot pois, koska opiskelijoilla ei ollut aikaisempia vieraan kielen opintoja. Kuitenkin niitä henkilöitä varten, jotka halusivat saada jatko-opintokelpoisuuden, varattiin mahdollisuus suorittaa vieraan kielen opinnot.

Opiskelijat

Koulutukseen valittiin 16 opiskelijaa, heistä koulutuksen kuluessa erosi 4. Kaikki opiskelijat ovat miehiä. Osalla heistä ei ole aikaisempia ammatillisia opintoja, osa oli suorittanut muun alan ammatillisen peruskoulutuksen.

Opettajat

Iltalinjan keskeiseksi opettajaksi palkattiin henkilö, joka ei aikaisemmin ollut opettanut oppilaitoksessa. Hänen viikottainen työaika-ränsä vaihteli jonkin verran. Keskimäärin se oli 14 tuntia.

Loppuraportti

Loppuraportti valmistuu vuoden 1987 aikana.

Myyntilinjan merkantti

Oppilaitos

Kuopion kauppaoppilaitos

Vastuuhenkilö

Kurssiosastonjohtaja Tapani Siltasalmi, Kuopion kauppaoppilaitos

Opiskelu-aika

Elokuusta 1985 toukokuuhun 1987, 2 lukuvuotta

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen yleisten tavoitteiden lisäksi selvittää, millä tavalla kauppaoppilaitos voi itse järjestää etäopetusta. Kokeilun tavoitteena oli myös kehittää opetusta siten, että työssä olevat myyjät voivat tähän osallistua.

Opiskelijat

Koulutukseen valittiin 16 henkilöä, joista opiskelun kestäessä erosi kaksi. Kaikki opiskelijat ovat myyjän työssä. Opiskelijoista yksi on mies.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Opetus toteutetaan väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoituksella. Opetussuunnitelman pohjana oli iltaopetuksen kokeiluluontoisesti hyväksytyt kaupan ja hallinnon opetussuunnitelma. Opetuksen tiivistämisen periaatteet ovat samat kuin aikaisemmin esitetyissä.

Opetus tässä kokeilussa järjestettiin aamupäivisin kello 8—12 välillä.

Osa opetuksesta oli kaikille yhteistä opettajan johdolla tapahtuvaa luokkaopetusta, osa ohjattua itseopiskelua, joka päättyi tenttiin. Itseopiskeluaineisiin valmistettiin oppimateriaalia oppilaitoksessa.

Ennen itseopiskelujakson alkua järjestettiin muutama yhteinen ohjaustunti kaikille. Ohjaustunteja oli myös opiskelujakson aikana. Niihin osallistuminen oli vapaaehtoista. Opiskelijan viikottaiseen työjärjestykseen sisältyi sekä ohjatun itseopiskelun että luokkaopetuksen aineita.

Opettajat

Opettajina toimivat oppilaitoksen opettajat.

Loppuraportti

Loppuraportti valmistuu kesän 1987 aikana.

Merkantista merkonomiksi

Oppilaitos

Suomen Liikemiesten Kauppaoppilaitos ja Markkinointi-Instituutti

Vastuuhenkilöt

Lehtori Markku Mikkonen Suomen liikemiesten kauppaopistosta ja koulutuspäällikkö Urpo Vesanto Markkinointi-Instituutista.

Opiskeluaika

Elokuusta 1986 toukokuuhun 1987, n. 2 lukuvuotta.

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen yhteisten tavoitteiden lisäksi erityisesti selvittää, miten etäoppilaitoksen opetuksen ja kauppaoppilaitoksen opetus yhteistyössä onnistuu. Toinen keskeinen tavoite oli selvittää, millä tavalla opiskelijoiden lähtötasoa voidaan arvioida ja millä tavalla tarvittava lisäopetus järjestää.

Opiskelijat

Koulutukseen valittiin yhteensä 32 merkantin tutkinnon suorittanutta ja vähintään 2 vuotta työssä olleita. Näistä kokeilun kuluessa on eronnut 2. Kaikki opiskelijat ovat suorittaneet merkantin tutkinnon.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Opetussuunnitelman pohjana oli kauppaoppilaitosten iltaopetukseen kokeiluluontoisesti hyväksytty opetussuunnitelma. Opetus toteutettiin väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoituksella.

Opiskelijat valittiin maaliskuussa 1985. Sen jälkeen jokaisen lähtötaso arvioitiin ja sen perusteella suositeltiin itse kullekin tarpeellinen määrä lisäkursseja. Tarve lisäkursseiden järjestämiseen oli, koska merkantin tutkinnon suoritukset eri opiskelijoilla olivat hyvin eri-ikäiset. Kaikki henkilöt, joille lisäkursseja suositeltiin,

osallistuivat niille. Varsinainen opetus alkoi syksyllä 1985.

Opetus jaksotettiin siten, että Markkinointi-Instituutin järjestämän etäopetuksen jaksoja lukukauden aikana oli 1—2. Näinä aikoina opiskelijoilla ei ollut opetusta kauppaoppilaitoksessa.

Opetusta järjestettiin neljänä iltana viikossa neljä tuntia kunakin. Lukukausien alkamis- ja päättymisajat noudattavat oppilaitoksen normaaleja alkamis- ja päättymisaikoja. Opintojen ohjaukseen ja tukiopetukseen oli varattu aikaa ennen varsinaisten oppituntien alkamista. Kaikki tukiopetusta haluavat eivät tosin voineet osallistua tähän työhönsä takia.

Opettajat

Opettajina toimivat Suomen liikemiesten kauppaoppilaitoksen opettajat ja Markkinointi-Instituutin etäopettajat.

Loppuraportti

Loppuraportti valmistuu kesän 1987 aikana.

Työtekniikosta teknikoksi

Oppilaitos

Hämeenlinnan teknillinen oppilaitos

Vastuuhenkilö

Opettaja Eino Laihotie, Hämeenlinnan teknillisen oppilaitoksen opettaja

Opiskeluaika

Elokuusta 1986 toukokuuhun 1989

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen yleisten tavoitteiden lisäksi aikaan saada työtekniikka koulutuksen saaneille jatko-opintoväylä teknilliseen oppilaitokseen. Tavoitteena on myös kokeilla teknillisissä oppilaitoksissa uudenlaisia opetusmuotoja ja -menetelmiä perinteisen nuorisosaasteen koulutuksen ja kurssi-muotoisen koulutuksen ohella.

Opiskelijat

Koulutukseen haki 36 opiskelijaa, joista testeihin tuli 30 opiskelijaa. Koulutukseen valittiin 30 opiskelijaa, näistä kaksi on naisia.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Kokeilua varten laadittiin opetussuunnitelma vertaamalla työtekniillisen koulun ja teknillisen oppilaitoksen opetussuunnitelmia. Vertailun pohjalta laadittiin lukusuunnitelma aineista, joita työtekniillisen koulun tutkinnon suorittaneen opiskelijoiden tuli vielä opiskella suorittaessaan tekniikan tutkintoa.

Opetus on jaksotettu siten, että suuri osa opiskelusta on ohjattua itseopiskelua, jota täydennetään kurssimuotoisilla lähiopetusjaksoilla. Lähiopetusjaksoja lukuvuoden aikana on yhteensä 10, näistä 4 koko viikon kestäviä, ja 6 viikonloppuseminaareja.

Opetus toteutetaan oppilaitoksen kurssitoimintana.

Opiskelun ohjausta ja tukiopetusta varten aluksi varattiin puhelinvastaanottoaikoja. Paikkakunnalla asuvat kävivät myös oppilaitoksessa opettajan luona. Kokeilun kestäessä opiskelijoiden yhteydenotot oppilaitokseen vähenivät. He alkoivat antaa toinen toisilleen tukiopetusta.

Opettajat

Opettajina toimivat oppilaitoksen opettajat.

Väliraportti

Kokeilun väliraportti valmistuu kesällä 1987.

Viljelijän aikuiskoulutus

Oppilaitokset

Ilmajoen maatalousoppilaitos ja Nurmeksens maatalousoppilaitos

Vastuuhenkilö

Ylitarkastaja Marjatta Paulamäki, ammattikasvatushallituksesta, koulun tasolla kokeilusta vastaavat opettajat.

Opiskeluaika

Syksystä 1986 kevääseen 1988

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen yhteisten tavoitteiden lisäksi kehittää opetusjärjestelyjä niin, että vailla peruskoulutusta olevat, maatalousyrittäjinä toimivat tai siksi aikovat henkilöt voivat osallistua opetukseen. Kiinteästi oppilaitokseen sidottu opetus (esim. iltalinja) ei tule kysymykseen, koska maatioilla työskentelevät eivät voi irtaantua työstään. Sitä varten kokeilussa selvitetään, miten kurssitoimintaa ja ohjattua itseopiskelua on jaksotettava ja tuettava, että tavoitteiden mukainen opiskelu on mahdollista.

Opiskelijat

Kun opetus toteutetaan kurssitoimintaa hyväksikäyttäen (kurssille siis voi osallistua ilman että aikoo suorittaa tutkinnon), tarkkaa opiskelijoiden lukumäärää ei tiedetä. Opiskelijat kokoavat viljelijän tutkintoon tarvittavat opintosuoritukset opintokirjaan. Opintokirjoja on tähän mennessä lähetetty opiskelijoille noin 100.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Tässä kokeilussa opetus järjestetään kurssitoimintaa hyväksikäyttäen. Opetussuunnitelman pohjana oli nuorisosaasteen koulutukseen hyväksytyt viljelijän opetussuunnitelma. Sen pohjalta laadittiin viljelijän aikuiskoulutuksen tutkintovaatimukset. Tutkintovaatimukset koskevat pakollisista lähiopetusjaksoista (siis kurseista), ohjatun itseopiskelun jaksoista ja ten-teistä.

Opettajat

Molemmissa oppilaitoksissa kurssitoiminnan opettajina toimivat oppilaitoksen vakituiset opettajat.

Raportti

Kokeilun väliraportti valmistuu kesällä 1987.

Kauppaoppilaitosten iltakoulutuksen kehittäminen

Oppilaitos

Suomen liikemiesten kauppaoppilaitos

Vastuuhenkilö

Opettaja Ritva Saastamoinen, Suomen liike-miesten kauppaoppilaitos

Opiskeluaika

Kauppaoppilaitosten iltaopetuksen kehittämi-seen tähtäävä projekti käynnistyi jo 1983 ja se kestäää kevätlukukauden loppuun 1988.

Opiskelijat

Suomen Liikemiesten Kauppaoppilaitoksen il-taostasolla opiskelee noin 500 opiskelijaa.

Tavoite

Kokeilun päätavoitteena on kehittää iltaope-tuksen opetusjärjestelyjä siten, että yksilöllisen etenemisen salliva luokaton järjestelmä toteu-tuu. Tässä tarkoituksessa selvitetään oppilaak-siottoon, opiskelujärjestelyihin, opiskelun oh-jaukseen, opintoreitteihin, arviointiin jne. liitty-viä kysymyksiä. Tavoitteena on myös selvittää luokattoman opiskelun ja opetuksen etuja ja haittoja. Kokeiluun liittyy opiskelijoiden opin-tomenestystä, opintomotivaatiota, opiskelusta saatavaa hyötyä ja muita opetusjärjestelyjä koskevaa tutkimusta, josta vastaa Tampereen yliopisto. Tutkimus valmistuu vuonna 1988.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Tässä kokeilussa on laadittu opetussuunnitel-ma, jota noudatetaan toistaiseksi kaupan ja hallinnon iltaopetuksessa. Opetussuunnitelma rakentuu niin, että kaikki suorittavat ensin merkantin tutkinnon ja sen jälkeen edetään merkonomiin tutkintoon. Nuorisosaasteen koulu-tuksessa opistoasteella on runsaasti erikoistum-islinjoja. Aikuiskoulutuksessa näitä ei ole niin paljon ja ne ovat lähinnä suuntautumis-vaihtoehtoja. Opetuksen jaksottamista on ke-hitetty, niin että luokattoman järjestelmän edut koituisivat mahdollisimman hyvin opiskelijan hyväksi. Opetus toteutetaan neljänä iltana vii-kossa neljä tuntia kerrallaan.

Opettajat

Iltaostasolla opettaa sekä oppilaitoksen vaki-tuisia opettajia että ulkopuolisia tuntiopettajia.

Loppuraportti

Loppuraportti valmistuu kesällä 1988.

Aikuiskoulutuksen alueellinen suunnittelu ja koordinointi

Alue

Hämeen lääni

Vastuuhenkilöt

Osastopäällikkö Aulis Lintunen ammattikasvatushallituksessa ja ammattikasvatustarkastaja Olavi Tarvainen Hämeen lääninhallituksessa.

Kokeiluaika

Syksystä 1986 kevääseen 1988

Tavoite

Kokeilun yleisenä tavoitteena on ammatillisen aikuiskoulutuksen tavoitettavuutta, tehoa ja joustavaa järjestämistä lisääviä ratkaisujen kehittäminen. Sen osatehtävät ovat: alueellisen ja paikallisen koulutustarpeen arvioinnin kehittäminen, työnjaon ja yhteistyön selkeyttäminen eri tahojen kesken, koulutuksen tarjonnan koordinointi ja suuntaaminen, yhteys työllisyyskoulutuksen suunnitteluun, tiedottaminen ja opiskelijavilinta sekä esitys joustavan koulutuksen järjestämisen edellyttämistä sääädöksistä ja ohjeista.

Järjestelyt

Tavoitteiden mukainen selvitystyö on käynnistynyt osaprojekteina. Alueellisen suunnittelun kokeilun selvitystehtävät jatkuvat kevätlukukauden 1988 loppuun, jolloin loppuraportti valmistuu.

Maatilanemännän aikuiskoulutus

Oppilaitokset

Tapiolan emäntäkoulu ja Inarin emäntäkoulu

Vastuuhenkilö

Toimistopäällikkö Saara Nietosvaara ammattikasvatushallituksessa, koulun tasolla kokeilusta vastaavat oppilaitoksen rehtorit ja opettajat

Opiskelu-aika

Syyskuusta 1987 tammikuuhun 1989

Tavoite

Kokeilun tavoitteena on sivulla 36 mainittujen yleisten tavoitteiden lisäksi selvittää, miten nuorisosta koulutuksesta vapaaksi jääviä opiskelijapaikkoja voidaan käyttää aikuiskoulutuksessa. Tässä tarkoituksessa selvitetään, miten opetus tulee jaksottaa, että maatilalla työskentelevät henkilöt voivat opetukseen osallistua.

Opiskelijat

Opiskelijat valitaan kevään 1987 aikana molemmissa oppilaitoksissa vapaana jääville paikoille.

Opetussuunnitelma ja opetusjärjestelyt

Opetussuunnitelmaa ja opetusjärjestelyjä koskeva suunnittelutyö on meneillään.

Raportti

Kokeilun raportti valmistuu tammikuussa 1989.

Tietotekniikan perusopetus aikuisväestölle

(tietotekniikan kiertokoulu)

Oppilaitos

Äänekosken ammattikoulu

Vastuuhenkilö

Opettaja Markku Suortamo, Äänekosken ammattikoulu

Opiskelu-aika

Vuosi 1985.

Tavoite

Kokeilun tavoitteena oli laatia opetussuunnitelma aikuisväestön tietotekniikan perusteiden opettamiseksi lyhytkurssina. Samoin tavoitteeksi asetettiin a) arvioida opetussuunnitelman sisältöä ja tehdä tarpeelliset korjaukset, b) arvioida opetusjärjestelyjen soveltuvuutta yleisesti aikuisten tietotekniikan opetukseen. Opetus toteutettiin siten, että opetuksessa tarvittavia tietokonelaitteita siirrettiin opiskelijoiden paikkakunnalle. Samalta paikkakunnalta saatiin usein myös opettaja.

Kokeilun yksityiskohdista toisaalla lehdessä.

Perushoitajan aikuiskoulutus

Perushoitajan aikuiskoulutuskokeilu on suunniteltu alkamaan syksyllä 1987, mikäli tarvittavat määrärahat kokeilun järjestämiseen ja suunnitteluun opetusministeriöltä saadaan.

Tavoite

Kokeilu tavoitteena on kappaleessa 2 mainittujen yleisten tavoitteiden lisäksi erityisesti kehittää opetusjärjestelyjä ja -menetelmiä perushoitajan ammatillisen peruskoulutuksen suorittamiseksi työn ohessa opiskellen. Opetusjärjestelyjä kehitetään alalla jo työskenteleviä perukouluttamattomia henkilöitä varten. Pula pätevästä terveydenhoitohenkilöstöstä on erityisen suuri pääkaupunkiseudulla.